

Skrb za zemljiški sklad v kranjskem okraju

Kranjski okraj ima danes najboljše urejeno evidenco o stanju zemljiškega sklada splošno ljudskega premoženja v Sloveniji. Okrajni ljudski odbor se je lotil sistematične revizije evidence v januarju l. 1954, ugotavljanje dejanskega posestnega stanja pa je končal v aprilu l. 1955. Pri izvajanju tega posla se ljudski odbor ni omejl samo na zemljiški sklad, temveč je nanovo evidentiral vse splošno ljudsko premoženje. Ob tej priložnosti je uredil tudi vprašanje upravljanja splošno ljudskega premoženja in vprašanje evidence tistih gospodarskih organizacij in politično teritorialnih enot, ki so dolžne skrbeti za vzdrževanje tega premoženja.

Okrajni ljudski odbor je že v začetku l. 1955 nameraval urediti evidenco zemljiškega sklada splošno ljudskega premoženja, in to tako, da bi zbral potrebne podatke pri občinskih ljudskih odborih. Izkazalo pa se je, da tudi občinski ljudski odbori nimajo evidence in da glede znatnih površin ni jasno, ali so privatno ali splošno ljudsko premoženje.

Potem ko sta dve komisiji med letom 1955 opravili nekatera pripravljalna dela, se je pospešeno sistematično evidentiranje začelo, ko je bil objavljen pravilnik za vodenje evidence nad kmetijskim zemljiškim skladom splošno ljudskega premoženja. Okrajni ljudski odbor je sestavil novo komisijo, ki jo je vodil predsednik ljudskega odbora, njeni člani pa so bili geometer, pravni referent, finančni uslužbenec, nadalje kot strokovnjaka tajnik ljudskega odbora in bivši vodja zemljiške knjige ter en administrativni uslužbenec. Za izhodišče dela je komisiji služila kartoteka parcel splošno ljudskega premoženja in kartoteka parcel, za katere je bila dana zakonska osnova za prenos v splošno ljudsko premoženje. Te podatke so zbrali na temelju izvlečkov iz zemljiške knjige, katastra in službenih spisov, ki sta jih geometer in pravni referent preverila na kraju samem po občinah. Ob tej priložnosti so proučevali tudi vse drugo gradivo v zvezi s še nerešenimi primeri.

Popolna evidenca nad zemljiškim skladom

Potem ko je bil material zbran in urenjen, je imela komisija seje za vsako politično teritorialno enoto posebej. Teh sej so se razen članov komisije udeleževali tudi zastopniki občin, gozdarske uprave, kmetijskih in zadružnih posestev in posameznih kmetijskih združenj. Razpravljali so predvsem o vprašanju rešitve pravnih problemov in vprašanju dodelitve zemlje splošno ljudskega premoženja v upravljanje in uporabljanje kmetijskim in zadružnim posestvom, ljudskim odborom ter gozdarski upravi. Vso drugo zemljo, kolikor je niso uporabljala proizvodna podjetja in kolikor na sejah ni bila priznana kot lastnina agrarnih interesentov, so izročili v upravljanje ljudskim odborom.

Na temelju sklepov teh sej je sekretariat za gospodarstvo okrajnega ljudskega odbora izdal odloke o dodelitvi zemljišč. Ti dodelitveni akti so praktično nadomestili register parcel in njihova posebna prednost je, da jih je mogoče kot kartoteko pregledno dopolnjevati in da je v njih vpisana vsa zemlja splošno ljudske

ga premoženja in ne samo kmetijska zemlja, kakor tudi zemlja, za katero so osnove, da se pravno prizna kot zemlja splošno ljudskega premoženja. Na temelju dodelitvenih aktov so izdelali za vse politično teritorialne enote tudi posebne tabele s seštevkom zemljišč in površin po posameznih kulturah.

Vsaka občina je dobila evidenčni material za zemljo splošno ljudskega premoženja, ki obsega karto fotografskih posnetkov katastrskih map z vrisanimi parcelami, kartoteko zemljišč, vezan izvleček negozdnih zemljišč splošno ljudskega premoženja iz zemljiške knjige, izvleček iz katastra, nato abecedno kartoteko agrarnih interesentov kakor tudi tistih, ki so na zemlji splošno ljudskega premoženja zgradili ali kupili stanovanjske hiše, ter kartoteko parcel, ki so postale lastnina agrarnih interesentov. Med to gradivo spada tudi pregled razdelitve zemlje posameznim uporabnikom, dodelitveni akti kakor tudi zbirka listin, ki dokumentira, kako in na temelju katerega pravnega predpisa je zemljišče postalo splošno ljudsko premoženje.

Nekatere težave v praksi

Med tem delom so ugotovili, da pravno stanje znatnega števila parcel še ni urejeno. Za te postopke so pristojni tako okrajni ljudski odbor kakor sodišča ob sodelovanju javnega pravobranilstva, katastrske uprave in zemljiško knjižnih uradov. Nekateri izmed teh činiteljev niso pravilno razumeli nujnosti čim hitreje ureditve te materije in zato tudi po dveh in pol letih, od kar je bila končana revizija evidence, še niso dosegli končne rešitve.

Da bi občinskim upravam olajšal vodenje evidence, je odsek za premoženjsko ravne zadeve okrajnega ljudskega odbora izdelal poseben pravilnik in pripravil potrebna navodila za njegovo izvajanje. O tem pravilniku je že razpravljal svet za družbeni plan in finance in sklenil, da ga predloži v odobritev okrajnemu ljudskemu odboru. Uveljavljen pa ni bil, ker so republiški organi predlagali, naj se počaka na izdajo enotnih republiških predpisov. Ti predpisi do danes še niso bili izdani.

Na temelju izkušenj, do katerih so prišli pri delu v zvezi z revizijo evidence splošno ljudskega premoženja, v Kranju predlagajo, da bi bilo potrebno spreminiti in dopolniti zvezni pravilnik o vodenju evidence nad kmetijskim skladom, ker ureja samo snov, ki se tiče kmetijskega zemljišča, ne vsebuje pa predpisov za evidentiranje gozdov in splošno ljudskega premoženja, ki ga upravljajo podjetja in zavodi. Pravilnik omogoča le izdelavo evidenčnega operata, ne vsebuje pa nobenih predpisov glede nadaljnega vodenja in dopolnjevanja. Evidenčni obrazec v tem pravilniku ni dovolj podroben in bi bilo potrebno uvesti še nekatere rubrike.

Okrajni ljudski odbor v Kranju je izdelal svoj obrazec, ki omogoča evidentiranje celotnega stanja, a tu sprememb v stanju splošno ljudskega premoženja.

INSPEKCIJA IN DRUŽBENA KONTROLA

V tej številki objavljamo zapisek o primerih proizvodnje izdelkov iz sadja in vrtnin, ki so slabe kakovosti, včasih pa tudi škodljivi za zdravje. Organi tržne, finančne in sanitarne inšpekcije pogosto odkrivajo take in druge različne nepravilnosti, pomanjkljivosti in prekrške v proizvodnji in prometu z blagom ter v finančnem poslovanju. V nekaterih primerih ukrejanja določene administrativne in sodne ukrepe.

Državljeni s svoje strani včasih tudi sami ugotovijo nepravilnosti, posebno ko gre za potrošno blago ali za podjetje, v katerem so zaposleni, vendar se ne obrnejo vedno na inšpekcijo ali na druge organe (razen drugih razlogov ne želijo izgubljati časa v zvezi z administrativno stranjo te zadeve), temveč se najpogosteje sami »znajdejo«, reklamirajo slabo blago pri podjetju, pišejo v časnike ali — dvignejo roke.

Neposredno sodelovanje med državljeni in inšpekcijo ni tako pogostno, kakor bi lahko bilo. Toda tudi sodelovanje med inšpekcijami in organi družbenega upravljanja, posebno pa družbenih organizacij, ni mnogo bolj pogosto. Tako deluje inšpekcija pretežno sama zase po administrativni liniji, organi družbenega upravljanja pa, od delavskih svetov in svetov ljudskih odborov do potrošniških svetov, sindikalnih organizacij in organizacij Socialistične zveze, ugotavljajo in rešujejo probleme spet zase.

Zdi se nam, da bi mnogo pridobili z neposrednejšim sodelovanjem inšpekcij s temi organi in organizacijami. Če samo sistematično obveščanje bi v tem pogledu veliko pomenilo. Inšpekcija bi lahko svojo ugotovitev vedno sporočila delavskemu svetu prizadetega podjetja, nato pa obvestila, kakršen bi pač bil sam prekršek, potrošniške svete, ustrezna združenja in zbornice, svete ljudskega odbora, v določenih primerih pa tudi organizacije Socialistične zveze.

S tako široko in krepko podporo bi imela inšpekcija več uspeha pri prizadevanju, da popravlja nepravilnosti, njena vloga bi pridobila na pomenu. S pošiljanjem obvestil in občasnim prisostvovanjem uslužbencev inšpekcije na sestankih teh organov in organizacij bi se delo nekoliko povečalo, korist bi pa bila mnogo večja.

Kar je najvažnejše, tako bi mnogo bolj kakor doslej aktivizirali neko silo, ki je nedvomno učinkovitejša kakor administrativni ali katerikoli ukrepi, ki bi jih storila inšpekcija: družbena kontrola in kritika. To silo je vsaka, kor treba še popolneje mobilizirati in zgibati.

M. J.